

PGE Polska Grupa Energetyczna S.A.

ul. Instalacyjna 2, 97-427 Rogowiec

(Wybrane szczegóły technologiczne i techniczne)

Wodzisław Śląski

Maj 2018 roku

(Zlecenie EKOROZWÓJ Sp. z o.o. dla Z.A. WNM)

Technologia sorbentowa

Sorbent ER1, jest wieloskładnikowym produktem na bazie kruszyw produkcji polskiej. Ośrodki naukowe w Polsce prowadzą od lat szereg badań zarówno w skali laboratoryjnej jak i przemysłowej. Natomiast prace Technologów Zespołu Autorskiego WNM skupiają się głównie na praktycznym zastosowaniu Sorbentów w skali przemysłowej do kompozycji paliw oraz do procesów zachodzących w urządzeniach technologicznych. EKOROZWÓJ Sp. z o.o. jako prawny reprezentant wymienionego Zespołu, mając do dyspozycji kadry z doświadczeniem w przemyśle, realizuje wdrożenia w zakładach przemysłowych. Nadzoruje jednocześnie produkcję **Sorbentu ER1** w zakładzie **ECO-ECONOMIC**, który został zbudowany od podstaw przez prywatne przedsiębiorstwo Pani Doroty Twarowskiej.

W zakładzie, stosowane są metody frakcjonowania kruszyw, do uziarnienia **Sorbentu ER1** wymaganego w realizowanych procesach termicznych dla:

- kotłów rusztowych, pylisty 0 – 40 μm ;
- kotłów pyłowych, pylisty 0 – 100 μm ;
- kotłów fluidalnych, drobnoziarnisty 0 – 3 mm;

Karta charakterystyki produktu jest każdorazowo opracowana indywidualnie w zależności od zapotrzebowania Inwestora.

Kompozyty Sorbentu ER1

Najważniejsze składniki **Sorbentu ER1**, produkowanego w **ECO-ECONOMIC** tworzą kompozyty na bazie kruszyw wapnia – **Ca**, działające jako reagenty do ograniczenia emisji **SO₂**, utleniaczy przekształcających **NO_x**, oraz absorberów redukujących rtęć Hg.

Bardzo istotny jest techniczny sposób dozowania i metoda stosowania Sorbentu w procesach termicznych.

Uziarnienie i rodzaj Sorbentu ER1

Najczęściej konieczny jest drobny Sorbent ale pod warunkiem, że uda się dobrze nim pokryć równomiernie ziarna opału. W takim przypadku uzyskuje się wszystkie **zalety redukcyjne i katalityczne Sorbentu ER1**. W wielkim uproszczeniu należą do nich:

- redukcja **pyłów, SO_x, NO_x**;
- redukcja emisji metali ciężkich (w tym **Hg!**) i innych szkodliwych gazów;
- **katalityczny** wpływ na proces spalania,
- redukcja spiekalności ziaren,
- redukcja spiekania (szlakowania) i korozji wysokotemperaturowej,
- zwiększenie możliwości gospodarczego wykorzystania popiołów (ścieżki rowerowe, drogi polne, itd.)

Zasada procesów

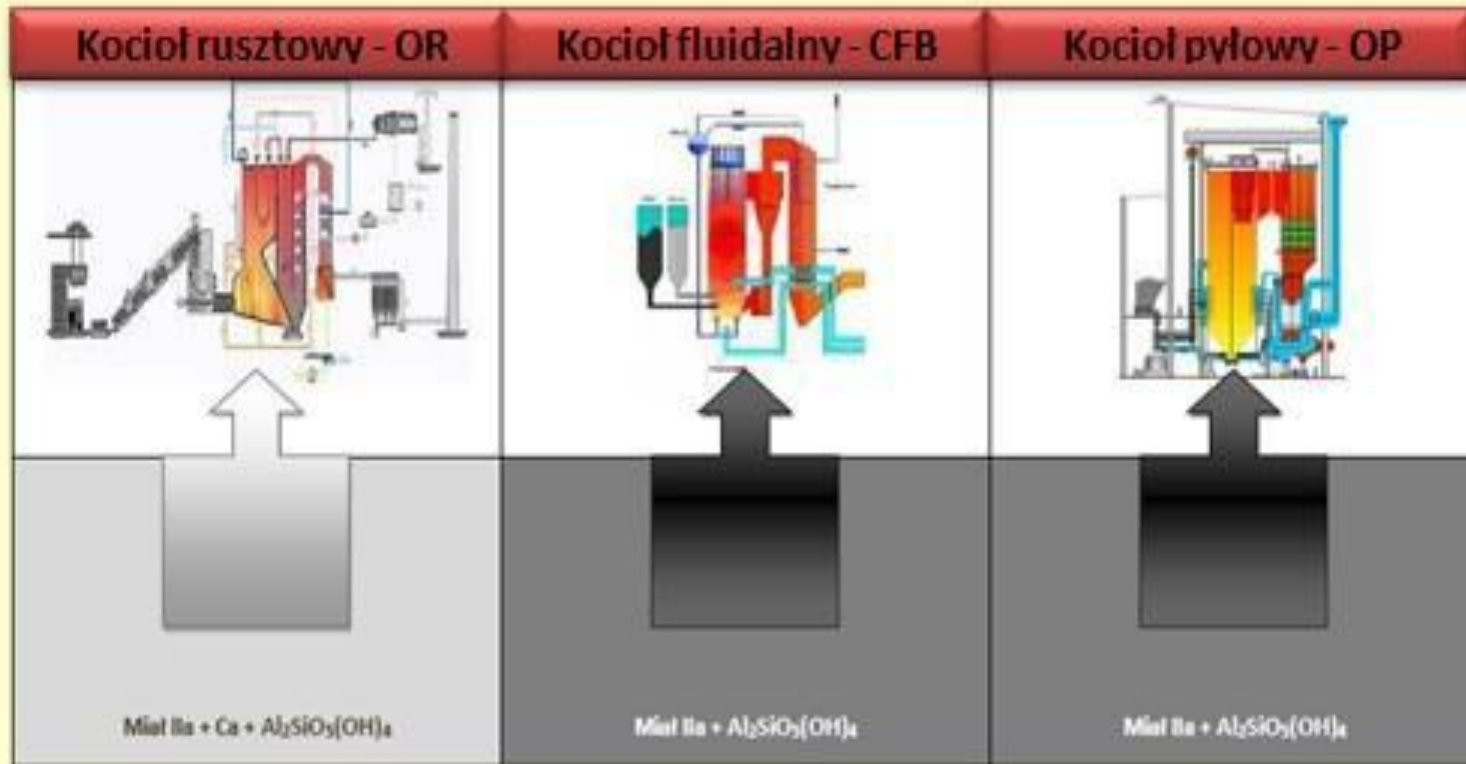
Sorbent ER 1 całkowicie sprawdził się nie tylko w kotłach dużej mocy ale także w małych źródłach wytwarzania (w kotłach przydomowych). Zawsze zachodzi konieczność dokładnego wymieszania Sorbentu ze spalonym materiałem, aby powstało homogeniczne paliwo! Należy dążyć do jak największego ścierania się Sorbentu z paliwem. Właściwości elektrostatyczne wspomagają dodatkowo homogenizację i pokrywanie powierzchni „grubych” sortymentów. Podstawą skutecznego działania jest:

- **dobre wymieszanie,**
- **zapewnienie niezbędnego czasu kontaktu,**
- **odpowiedni dobór granulacji.**

Istotę główną, dopalenia opału w popiele lotnym i dennym (wstrzymania spiekalności złoża), **stanowią efekty reakcji Sorbentu ER1 ze związkami tworzącymi sole metaliczne.** Tym sposobem dodatkowo eliminuje się szkodliwe oddziaływanie na ekrany wodne kotła i inne metalowe urządzenia.

Rodzaje kotłów w dużych zakładach przemysłowych

Szczegółowo o UPS

UPS – uboczne produkty spalania, np. popioły z kotłów opalanych węglem mogą znajdować szerokie zastosowanie, np. w Cementowniach jak i lokalnych zakładach produkujących wyroby betonowe (kostki brukowe, krawężniki), pracach przy budowie dróg, w podłożach nasypów, ścieżkach rowerowych, itd. Nie ma konieczności zmiany kodu odpadu, szczególnie w dużych zakładach przemysłowych.

Główną przyczyną ograniczenia możliwości zagospodarowania **UPS** jest procentowa zawartość węgla w popiołach.

Podstawowe przyczyny tworzenia zawartości węgla w UPS

Praktyka badawczo wdrożeniowa Zespołu Autorskiego WNM wykazała ponad wszelką wątpliwość, że główną przyczyną dużej zawartości węgla w popiołach (dennych i lotnych) jest **spiekalność spalanego materiału**.

Podstawową przyczyną spiekalności stanowią **sole metali alkalicznych** KCl oraz NaCl. Podczas spalania różnych materiałów w tym węgla, tworzą się trwałe aglomeraty. Przy zastosowaniu **Sorbentu ER1** opartego na produktach wapniowych i na glinokrzemianie z grupy kaolinitów wzbogaconego substancjami przyjaznymi dla środowiska w formie związków organicznych zawierających kilka grup hydroksylowych połączonych z atomem węgla w hybrydyzacji, tworzą się sypkie popioły z zawartością węgla C, mniejszą niż 4%.

Przykładowe redukcyjne wzory chemiczne, tabela absorpcji

Absorpcja potasu K:

- $\text{Al}_2\text{SiO}_5(\text{OH})_4 + 2\text{KCl} \rightarrow 2\text{KAlSiO}_4 + \text{H}_2\text{O} + 2\text{HCl}$
- $\text{Al}_2\text{SiO}_5(\text{OH})_4 + 2\text{KCl} + 2\text{SiO}_2 \rightarrow 2\text{KAlSiO}_6 + \text{H}_2\text{O} + 2\text{HCl}$
- $\text{Al}_2\text{SiO}_5(\text{OH})_4 + \text{K}_2\text{SO}_4 \rightarrow 2\text{KAlSiO}_4 + 2\text{H}_2\text{O} + \text{SO}_3$
- $\text{Al}_2\text{SiO}_5(\text{OH})_4 + \text{K}_2\text{SO}_4 + 2\text{SiO}_2 \rightarrow 2\text{KAlSiO}_6 + 2\text{H}_2\text{O} + \text{SO}_3$

Kwas solny HCl neutralizowany jest alkalicznym kompozytem Sorbentu ER1 na bazie wapnia Ca!

Tabela

(pogrubienie przedstawia udział potasu K zaabsorbowanego przez ziarna Sorbentu ER1)

Pierwiastek chemiczny	Sorbent	Brak Sorbentu
O	37,64	31,00
Mg	01,11	04,50
Al	15,39	03,37
Si	20,71	26,56
P	00,43	01,14
S		01,09
K	20,19	11,46
Ca	00,96	13,70
Ti	00,80	
Fe	02,77	07,18

Interpretacja prac prowadzonych w skali przemysłowej

Dotychczasowe prace badawczo wdrożeniowe Z.A. dokumentują w pełni możliwość redukcji węgla w popiołach, oraz równoległe ograniczenie korozyjności elementów kotła, redukcję pyłów, a co najważniejsze w odniesieniu do Konkluzji UE z maja 2017 roku w zakresie Norm emisyjnych wynikających z dyrektywy IED, redukcję metali ciężkich w tym **rtęci Hg**.

Poniżej zamieszczone zostały zdjęcia, które w pełni obrazują możliwość redukcji węgla w popiołach, gdyż cząsteczki węgla podlegają tym samym procesom spiekania, **czyli niedopalenia węgla!!!** Równoległe powstające kwasy (głównie HCl) redukowane są kompozytem Ca.

Popiół spalonego węgla

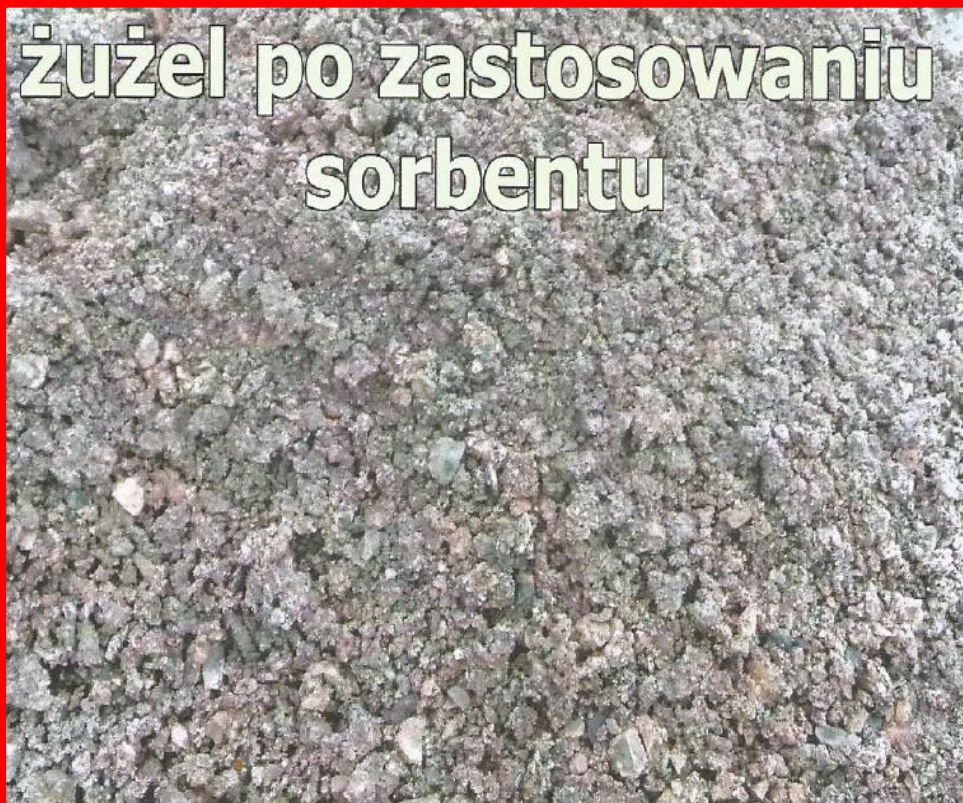
Zdj wykonane w SUW GPW S.A. w Strumieniu

Popiół z widocznymi spiekami nie dopalonego węgla.

Popiół ze spalania węgla z dodatkiem Sorbentu ER 1

żużel po zastosowaniu
sorbentu

Zdj. wykonane w SUW GPW S.A. w Strumieniu

Popiół bez spieków węgla

Sprawozdanie z badań Politechniki Śląskiej w Gliwicach

Politechnika
Śląska

Wydział Chemiczny

Katedra Inżynierii Chemicznej i Projektowania Procesowego

Sprawozdanie z pracy NB - 48 /RCh3/2018

pt. Badania wstępne ekologicznego spalania węgla w kotłach małej mocy

Tabela wyników badań

Zestawienie wyników pomiarów i obliczeń

Lp.	Wyszczególnienie	Symbol	Jednostka	Nr pomiaru		
				1	2	3
1	Data pomiaru			13.02	15.02	15.02
2	Ciepłota barometryczna	P_b	hPa	984	990	990
3	Pole przekroju kanału	F	m^2	0,0625	0,0625	0,0625
4	Gęstość gazu w warunkach umownych	ρ_u	kg/m^3	1,3071	1,3126	1,3373
5	Temperatura gazu w przekroju pom.	t	K	489,2	493,1	499,7
6	Ciepłota statyczna w przekroju pom.	ΔP_s	Pa	-32,2	-35	-37,7
7	Ciepłota dynamiczna w kanale	P_d	Pa	1,26	0,28	0,52
8	Gęstość gazu w kanale	ρ_k	kg/m^3	0,6934	0,6946	0,6978
9	Prędkość gazu w kanale	w	m/s	1,23	0,81	1,23
10	Natężenie przepływu gazu w war. pom.	V	m^3/s	0,077	0,051	0,077
11	Natężenie przepływu gazu w war. um.	V_u	um^3/s	0,042	0,027	0,041
12	Natężenie przepływu gazu suchego	V_{su}	um^3/s	0,037	0,023	0,037
13	Stężenie zapylenia gazu w war. um.*	Sp^*	mg/um^3	121	88	88
14	Stężenie SO_2^*	$S_{SO_2}^*$	mg/um^3	2474	1320	988
15	Stężenie NO_x^*	$S_{NO_x}^*$	mg/um^3	722	498	345
16	Stężenie CO^*	S_{CO}^*	mg/um^3	504	234	134
17	Masowe natężenie przepływu pyłu*	Mp^*	g/s	0,004	0,002	0,002
18	Masowe natężenie przepływu SO_2^*	$M_{SO_2}^*$	g/s	0,092	0,037	0,036
19	Masowe natężenie przepływu NO_x^*	$M_{NO_x}^*$	g/s	0,027	0,012	0,013
20	Masowe natężenie przepływu CO^*	M_{CO}^*	g/s	0,019	0,006	0,006

* w przeliczeniu na 6% zawartość O_2 w spalinach

Numer pomiaru:

- 1 – pomiar dot. węgla „surowego”
- 2 – pomiar dot. węgla z Sorbentem ER1
- 3 – dot. węgla z Sorbentem ER1 o zwiększonej masie kompozytu Ca

Podsumowanie

Przedstawiona Technologia sorbentowa redukcji szkodliwych emisji spełnia **Normy Konkluzji UE z 2017 roku do dyrektywy IED** ze szczególnym uwzględnieniem emisji **rtęci Hg** do roku 2023. Po tym okresie konieczna będzie budowa instalacji **METODY WTÓRNEJ**.

Nie bez znaczenia jest także w Polsce ograniczenie wydobycia węgla energetycznego na korzyść węgla koksującego z wysoką Liczbą ROGI. Powoduje to bardzo duże utrudnienia eksploatacji kotłów rusztowych, fluidalnych i pyłowych.

Możliwość podwyższenia temperatury płynięcia popiołu o średnio 300 – 400 °C, całkowicie eliminuje ten problem.

Zakończenie

Prezentacja jest materiałem poglądowym. Skład kompozytów Sorbentu zależy od rodzaju kotła, spalanej paliwa oraz oczekiwanych redukcji szkodliwych emisji przez Inwestora. Natomiast **szczegóły składników i ich proporcje są tajemnicą handlową Producenta ECO-ECONOMIC i prawnego reprezentanta Zespołu Autorskiego WNM.**

Na koniec należy zaznaczyć, iż kompozyty rekomendowanego Sorbentu ER1 są produkowane w oparciu o polskie minerały i każdy z nich posiada **Atest NARODOWEGO INSTYTUTU ZDROWIA PUBLICZNEGO – Państwowego Zakładu Higieny.**

Dziękuję za uwagę!

Z upoważnienia EKOROZWÓJ Sp. z o.o.:

mgr inż. Aleksander Kabut